

Selvityksen antaminen Tammelan kunnan kunnanhallituksen ja virkamiesten menettelyä koskevaan kanteluun

KHALL 26.08.2024 § 142
276/00.00.01.00/2021

Apulaisoikeuskansleri on lähettänyt Tammelan kuntaan 17.6.2024 päivätyt selvityspyynnön, joka koskee kunnanhallituksen ja virkamiesten menettelyä vanhusneuvoston toimintasäännön käsittelyssä. Kantelussa arvostellaan vanhusneuvoston toimintasäännön käsittelyä kunnanhallituksessa sekä kunnanhallituksen päätöstä olla valitsematta vanhusneuvoston edustusta lautakuntiin ja valtuustoon. Kantelun mukaan vanhusneuvoston jäsenet kokevat, että Tammelan kunnanhallitus ja viranhaltijat estävät kunnan ikäihmisille suunnattujen palvelujen kehittämistä eri tahojen yhteistyönä. Selvityspyyntö on oheismateriaalina. Selvityspyynnössä todetaan mm. seuraavaa:

Kunnanhallitus oli vanhusneuvoston toimintasääntöä käsitellessään päättänyt poistaa toimintasäännöstä maininnan ”vanhusneuvosto on edustettuna lautakunnissa, työryhmissä ja kunnanvaltuustossa sekä puhe- ja läsnäolo-oikeus kokouksissa”. Lisäksi kunnanhallitus oli muuttanut toimintasäännön kohdan ”koska vanhusneuvosto ei ole kuntalain 30 §:n tarkoittama toimielin, se voi päättää itse, miltä osin sen toiminnassa noudatetaan kuntalain ja Tammelan kunnan hallintosäännön kokoussäännöksiä” kuulumaan ”vanhusneuvosto noudattaa kokousmenettelyyn kunnan hallintosääntöä”.

Pyydän Tammelan kuntaa toimittamaan kantelun tutkimiseksi tarpeellisen selvityksen. Selvityksessä tulee kiinnittää erityisesti huomiota kun-talain 27 §:n säännöksen soveltamiseen sekä siihen, mitä kuntalakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 268/2014 vp) on todettu kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskanavista, muun muassa vanhusneuvostosta ja nuorisovaltuustosta, jotka eivät ole kuntalain 30 §:ssä tarkoitettuja kunnan toimielimiä. Hallituksen esityksen mukaan muun muassa kuntalain, hallintolain ja hallintosäännön kokous- ja hallintomenettelyä koskevia säännöksiä ja määräyksiä ei tarvitse soveltaa niissä.

Samalla apulaisoikeuskansleri pyytää ilmoittamaan, mikäli asia on Tammelan kunnan tietojen mukaan muun viranomaisen tutkittavana muutoksenhakuna tai kanteluna.

Selvitys pyydetään antamaan viimeistään 13.9.2024.

Oheismateriaali: Apulaisoikeuskanslerin selvityspyyntö 17.6.2024
Tammelan kunnan vanhusneuvoston kantelu oikeuskanslerille

Valmistelija: Hallintopäällikkö Jaana Jokikoivu-Hiukkamäki, p. 040 809 5455

Esittelijä: Kunnanjohtaja

Päätösehdotus: Kunnanhallitus päättää antaa apulaisoikeuskanslerille seuraavan selvityksen Tammelan kunnan kunnanhallituksen ja virkamiesten menettelystä liittyen vanhusneuvoston toimintasäännön käsittelyyn kunnanhallituksessa sekä kunnanhallituksen päätökseen olla valitsematta vanhusneuvoston edustusta lautakuntiin ja valtuustoon:

Tammelan vanhusneuvosto päätti kokouksessaan 27.10.2023 vanhusneuvoston toimintasäännöstä, jonka 1 §:ään vanhusneuvosto oli kirjannut ”Vanhusneuvosto on edustettuna lautakunnissa, työryhmissä ja kunnanvaltuustossa sekä puhe- ja läsnäolo-oikeus kokouksissa.” Samalla vanhusneuvosto pyysi, että yhdellä vanhusneuvoston valitsemalla jäsenellä kuhunkin toimielimeen on jokaisessa Tammelan kunnan lautakunnassa sekä kunnanvaltuustossa puhe- ja läsnäolo-oikeus. Kunnanhallitus käsitteli 27.11.2023 § 215 vanhusneuvoston esitystä. Asian valmistelun yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös siihen, että vanhusneuvosto itse ei päättä tai vahvista toimintasääntöään vaan sen tekee vanhusneuvoston asettanut kunnanhallitus.

Kunnanhallitus totesi, että yli 18-vuotiaiden on mahdollista asettua ehdokkaaksi mm. kuntavaaleissa ja he ovat äänioikeutettuja, toisin kuin nuorisovaltuuston jäsenet suurimmalta osin. Kunnanhallitus on myös nimennyt vanhusneuvostoon edustajansa ja varaedustajan tiedonkulun mahdollistamiseksi. Lisäksi kunnanhallitus on nimennyt vanhusneuvoston sihteeriksi kunnan hyvinvointikoordinaattorin, mikä asia myös todetaan tiedonkulun kannalta merkittäväksi. Vanhusneuvostolla on aina tarvittaessa mahdollisuus kutsua kokouksiinsa asiantuntijoita eri hallinnonaloilta ja myös eri lautakuntien edustajia. Vastaavasti lautakunnilla ja kunnanhallituksella on mahdollisuus ikääntyvää väestöä koskevan asian valmistelun yhteydessä pyytää vanhusneuvoston kannanottoa ennen päätöksentekoa. Edellä mainittuihin asioihin perustuen kunnanhallitus päätti olla valitsematta vanhusneuvoston edustusta lautakuntiin ja valtuustoon sekä palautti vanhusneuvoston toimintasäännön takaisin valmisteluun.

Vanhusneuvosto tarkisti toimintasääntöään kokouksessaan 29.11.2023 ja lähetti sen kunnanhallituksen hyväksyttäväksi. Kunnanhallitus käsitteli toimintasääntöä uudelleen 29.1.2024 § 12 ja totesi, että toimintasäännössä oli edelleen maininta siitä, että vanhusneuvosto on edustettuna lautakunnissa, työryhmissä ja kunnanvaltuustossa sekä puhe- ja läsnä-olo-oikeus kokouksissa. Kunnanhallitus päätti poistaa vanhusneuvoston toimintasäännön 1 §:stä em. lauseen. Lisäksi kunnanhallitus päätti, että vanhusneuvosto noudattaa kokousmenettelyn osalta kunnan hallintosääntöä.

Hallintosäännön kokousmenettelyä koskevasta osasta kunnanhallitus katsoo tärkeäksi, että vanhusneuvosto noudattaa seuraavia pykäläiä: Kokousaika ja -paikka, kokouskutsu, varajäsenen kutsuminen, kokouskutsussa mainitsemattoman asian käsittely, pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen (pöytäkirjan pitämisestä ja sisällöstä vastaa puheenjohtaja, pöytäkirjan allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa pöytäkirjanpitäjä, pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla, pöytäkirjaan merkitään järjestäytymistietoina ainakin: kokouksen alkamis- ja päättymisaika, kokouksen keskeytykset, kokouspaikka,

läsnä ja poissa olleet, asian käsittelytietoina: asiaotsikko, selostus asiasta ja asiassa tehty päätös, muina tietoina: puheenjohtajan allekirjoitus, pöytäkirjanpitäjän varmennus sekä merkintä pöytäkirjan tarkastuksesta).

Kantelussaan vanhusneuvosto lisäksi toteaa, että Tammelan kunnanhallitus ja virkamiehet eivät ole ottaneet huomioon, että Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa vanhusneuvostojen rooli on alueella muuttunut niin kunnissa kuin maakunnan tasolla (laki hyvinvointialueista 32 §). Laki edellyttää sujuvaa yhteistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden kesken niin vanhusneuvostojen, vammaisneuvostojen kuin nuorisoneuvostojen osalta. Tämä toiminta edellyttää, että neuvostossa toimijoilla on mahdollisuus saada tosiasiallista tietoa kuntien suunnitelmista ja olla mukana valmistelutyössä puhe- ja läsnäolo-oikeudella. Myös kuntalaisissa on määritelty selkeästi eri neuvostojen oikeudet saada tietoa kunnan taholta, kuntalaki 10.4.2015/410/26 §/27 §/28 §, kaikilla neuvostoilla tulee olla yhdenvertainen oikeus valmistelutyön osallistumiseen kunnassa.

Vanhusneuvostolla on aina tarvittaessa mahdollisuus kutsua kokouksiinsa asiantuntijoita eri hallinnonaloilta ja myös eri lautakuntien edustajia. Tammelan vanhusneuvosto on nimennyt keskuudestaan jäsenen ja varajäsenen Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vanhusneuvostoon. Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet edistävät demokratiaa ja myös niiden asukkaiden osallisuutta ja kuulemista, jotka muutoin voisivat tulla heikosti kuulluksi ja huomioiduiksi. Vaikuttamistoimielimet osallistuvat hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen, seurantaan ja arviointiin. Kuntaliitto on suositellut, että kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten esityslistoihin lisätään vakiopykälä ”terveiset kunnan/kuntien tai hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimestä” tai käydään ns. vastinparin pöytäkirja aina kokouksessa läpi. Kunnanhallitus ei näe tässäkään yhteydessä tarpeelliseksi, että vanhusneuvostolla on välttämätöntä olla edustus lautakunnassa tai valtuustolla puhe- ja läsnäolo-oikeudella, koska vanhusneuvostolla on 1) keskuudessaan edustus kunnanhallituksesta, 2) pöytäkirjanpitäjänä kunnan hyvinvointikoordinaattori, joka on jäsenenä myös kunnan laajennetussa johtoryhmässä, 3) vanhusneuvostolla on aina tarvittaessa mahdollisuus kutsua kokouksiinsa asiantuntijoita eri hallinnonaloilta ja myös eri lautakuntien edustajia ja 4) lautakunnilla ja kunnanhallituksella on mahdollisuus ikääntyvää väestöä koskevan asian valmistelun yhteydessä pyytää vanhusneuvoston kannanottoa ennen päätöksentekoa.

Vanhusneuvosto on liittänyt kanteluunsa liitteeksi myös vanhusneuvoston pöytäkirjan kokouksestaan 30.1.2024. Kokouksessa vanhusneuvosto päätti olla hyväksymättä kunnanhallituksen päätöstä olla hyväksymättä vanhusneuvostolle puhe- ja läsnäolo-oikeutta kunnanvaltuustoon, lautakuntiin tai työryhmiin. Vanhusneuvosto on samassa yhteydessä todennut, että Someron kaupunginhallitus olisi hyväksynyt vastaavan oikeuden Someron vanhusneuvostolle. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, Someron kaupunginhallitus on 8.1.2024 päättänyt olla myöntämättä vanhusneuvostolle yleistä läsnäolo- ja

puheoikeutta kokouksiinsa ja suositteli muille toimielimille vastaavan linjauksen tekemistä. Myös Somerolla on todettu, että linjaus ei estä vaikuttamistoimielinten edustuksen kutsumista yksittäisten asioiden käsittelyyn, mikäli tälle on perusteet.

Tammelan kunnanhallitus toteaa, että kunnalla ei ole velvollisuutta myöntää vaikuttamistoimielinten jäsenille yleistä läsnäolo- ja puheoikeutta kokouksiinsa, mutta tarvittaessa vanhusneuvoston edustus voidaan kutsua kokoukseen käsittelyssä olevan asian osalta. Kunnanhallitus toteaa myös, että kunnassa kiinnitetään huomiota siihen, että vanhusneuvostolta pyydetään lausuntoa asioihin, jotka liittyvät ikääntyneen väestön olosuhteisiin. Kunnanhallitus kiinnittää jatkossa myös huomiota toimikuntien ja työryhmien nimeämisessä siihen, että tarvittaessa vaikuttamistoimielimet huomioidaan nykyistä tarkemmin. Tälläkin hetkellä tosin esimerkiksi kunnan hyvinvointityöryhmään on kutsuttuna kunnan vanhusneuvoston jäsen, mikä turvaa tietojen saantia.

Kunnanhallitus selvityksensä päätteeksi pohtii sitä, että mikäli vaikuttamistoimielimien jäsenille läsnäolo- ja puheoikeuden myöntäminen kunnan toimielimiin tulee kuntia velvoittavaksi, aiheuttaa se useissa kunnissa toimenpiteitä.

Tammelan kunnan tietojen mukaan asia ei ole muun viranomaisen tutkittavana muutoksenhakuna tai kanteluna.

Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksessa esitetyn selvityksen toimitettavaksi oikeuskanslerinviraston kirjaamoon.

Ote: Oikeuskanslerinviraston kirjaamo (kirjaamo.okv@gov.fi)